

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 380/2015-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. júna 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátkou JUDr. Ivetou Kalinovou, Advokátska kancelária, Cukrová 14, Bratislava, vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 32 P 171/2009 a jeho uzneseniami z 3. júla 2014 a 8. júla 2014 a postupom Krajského súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 4 CoP 72/2014, 4 CoP 73/2014 a jeho uznesením z 30. septembra 2014 takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] a maloletého [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. decembra 2014 prostredníctvom poštovej prepravy doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ 1“), a maloletého [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ 2“; spolu ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 32 P 171/2009 a jeho uzneseniami z 3. júla 2014 a 8. júla 2014 a postupom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 CoP 72/2014, 4 CoP 73/2014 a jeho uznesením z 30. septembra 2014.

Z obsahu sťažnosti vyplýva:

«Okresný súd Trenčín v konaní 32P/171/2009-883, 32P/171/2009-885 a Krajský súd v Trenčíne v konaní 4CoP/72/2014-936, 4CoP/73/2014 (ktoré sú predmetom tejto sťažnosti) porušili základné právo sťažovateľov 1. a 2. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6. ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd tým, že konajúce súdy neumožnili sťažovateľovi 2. uplatniť jeho právo byť v konaní vypočutý a povedať slobodne svoj slobodný názor.

Krajský súd v Trenčíne sa nevysporiadal s námietkou sťažovateľa 1., ktorú vzniesol v odvolaní zo dňa 21. 07. 2014 (č. k. 32P/171/2009-883) a aj v odvolaní zo dňa 28. 07. 2014 (č. k. 32P/171 /2009-885), že Okresný súd Trenčín v uzneseniach č. k. 32P/171/2009-883 zo dňa 03. 07. 2014 a č. k. 32P/171/2009-885 zo dňa 08. 07. 2014 neumožnil sťažovateľovi 2. uplatniť jeho právo byť v konaní vypočutý a povedať slobodne svoj slobodný názor...

Sťažovatelia 1. a 2. sa sťažujú, že konajúce súdy sa v uznesení Okresného súdu Trenčín 30P/174/2010-37 zo dňa 17. 06. 2011, na ktoré sa konajúce súdy odvolávajú res iudicate, nevysporiadali s právom maloletého sťažovateľa 2. byť v konaní vypočutý

podľa článku 12 Dohovoru o právach dieťaťa a že toto uznesenie bolo vydané bez umožnenia maloletému sťažovateľovi 2. byť v konaní vypočutý podľa článku 3 ods. 1 a článku 12 Dohovoru o právach dieťaťa a podľa na tento Dohovor nadväzujúcich Všeobecných komentárov č. 10, 12 a 14. Preto táto skutočnosť, porušenie článku 3 ods. 1 a článku 12 Dohovoru o právach dieťaťa a Všeobecných komentárov č. 10, 12 a 14 tým, že konajúce súdy zabránili maloletému sťažovateľovi 2. byť v konaní vypočutý v uznesení 30P/174/2010-37 zo dňa 17. 06. 2011, sama o sebe je zmenou skutkových okolností významných pre rozhodnutie.

Sťažovatelia 1. a 2. sú presvedčení o tom, že uznesenie Okresného súdu Trenčín 30P/174/2010-37 zo dňa 17. 06. 2011 je vydané v rozpore s článkom 3 ods. 1 a článkom 12 Dohovoru o právach dieťaťa, t. j. toto rozhodnutie súdu preto nezakladá prekážku veci rozhodnutej podľa § 159 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku...

V tejto súvislosti treba skonštatovať, že kolízny opatrovník nepozná slobodný názor maloletého sťažovateľa 2. a preto kolízny opatrovník nie je tým, prostredníctvom koho by maloletý sťažovateľ v konaní mohol uplatňovať svoje právo byť v konaní vypočutý. Nakoniec je to zrejme aj z toho, že kolízny opatrovník maloletého sťažovateľa 2. vo veci uznesení Okresného súdu Trenčín č. k. 32P/171 /2009-883 zo dňa 03.07.2014 a č. k. 32P/171/2009-885 zo dňa 08. 07. 2014 nepodal odvolanie, námietku, alebo sťažnosť z dôvodu, že Okresný súd Trenčín porušil ľudské práva sťažovateľa 2. tým, že mu Okresný súd Trenčín neumožnil byť v konaní vypočutý pred vydaním týchto uznesení...

Je zrejme, že kolízny opatrovník v konaní zlyhal a že v konaní nepresadzuje najlepší záujem maloletého sťažovateľa 2. V konaní 32P/171/2009 mal byť už Okresný súd Trenčín tým, kto mal preveriť a kontrolovať, či kolízny opatrovník pozná slobodný názor maloletého sťažovateľa 2. Súčasťou odvolacieho procesu je povinnosť odvolacieho súdu „strážiť“ rozhodnutia Okresného súdu Trenčín a bdieť nad činnosťou kolízneho opatrovníka maloletého účastníka konania v tom zmysle, že súd má párovať výstupy z činnosti týchto štátnych orgánov (okresný súd, kolízny opatrovník) s procesnými a ľudskými právami všetkých účastníkov konania, v tomto prípade s právami maloletého sťažovateľa 2...

Predmetom tejto sťažnosti je aj to, že konajúce súdy sa nevysporiadali s plynúcim časom ako s podstatnou zmenou skutkových okolností významnou pre rozhodnutie.

Na plynúci čas, ako na dôležitý faktor v konaní, s ktorým sa musia konajúce súdy vždy v každej fáze konania periodicky vysporiadavať, upozorňujú aj body 67, 84 a 93 Všeobecného komentára č. 14 k Dohovoru o právach dieťaťa...

Okresný súd Trenčín a Krajský súd v Trenčíne v konaní 32P/171/2009 uzneseniami, ktorých sa táto sťažnosť týka (Okresný súd Trenčín č. k. 32P/171/2009-885 zo dňa 08. 07. 2014; Krajský súd v Trenčíne č. k. 4CoP/72/2014-936, 4CoP/73/2014 zo dňa 30. 09. 2014), porušili základné právo sťažovateľov 1. a 2. na ochranu pred neoprávneným zasahovaním štátnych orgánov do súkromného a rodinného života podľa článku čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na rešpektovanie rodinného života podľa článku 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo na ochranu rodičovstva podľa čl. 41 ods. 1 Ústavy SR a právo na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy SR. Tieto práva boli porušené v príčinnej súvislosti s porušením práva sťažovateľov 1. a 2. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a porušením práva sťažovateľov 1. a 2. na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6. ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd tým, že konajúce súdy maloletého sťažovateľa 2. nevypočuli a nevysporiadali sa s najlepším záujmom dieťaťa ako je uvedené vyššie...

Sťažovatelia 1. a 2 namietajú, že Okresný súd Trenčín v uznesení 32P/171/2009-883 zo dňa 03. 07. 2014 a Krajský súd v Trenčíne v uznesení 4CoP/72/2014-936, 4CoP/73/2014 zo dňa 30. 09. 2014 sa nevysporiadali s rozporom záujmov, podľa § 31 a Občianskeho súdneho poriadku, medzi kolíznym opatrovníkom (UPSVaR Trenčín) a sťažovateľom 2. z dôvodu podaných diskriminačných žalôb sťažovateľmi 1. a 2. na Okresnom súde Trenčín proti kolíznemu opatrovníkovi (16C/12/2014, 18C/12/2014), kde sa nedá vylúčiť

i. opodstatnenosť diskriminačných žalôb, t. j objektívna zaujatosť UPSVaR Trenčín proti sťažovateľom 1. a 2 vo forme diskriminačného konania a rozhodovania UPSVaR Trenčín vo funkcii kolízneho opatrovníka maloletého sťažovateľa 2.,

ii. zaujatosť UPSVaR Trenčín vo funkcii kolízneho opatrovníka proti sťažovateľom už len z dôvodu existencie týchto diskriminačných žalôb sťažovateľov 1. a 2. proti kolíznemu opatrovníkovi.»

Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo sťažovateľa 1. a sťažovateľa 2. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6. ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom v konaní 32P/171/2009 na Okresnom súde Trenčín, v konaní (vzhľadom na obsah sťažnosti a prílohy správne má byť uznesením, pozn.) č. k. 32P/171/2009-885 zo dňa 08. 07. 2014 a na Krajskom súde v Trenčíne v konaní (vzhľadom na obsah sťažnosti a prílohy správne má byť uznesením, pozn.) č. k. 4CoP/72/2014-936, 4CoP/73/2014 zo dňa 30. 09. 2014, porušené bolo.

2. Základné právo sťažovateľa 1. a sťažovateľa 2. na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa článku čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na rešpektovanie rodinného života podľa článku 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo na ochranu rodičovstva podľa čl. 41 ods. 1 Ústavy SR a právo na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy SR postupom v konaní 32P/171/2009 na Okresnom súde Trenčín a na Krajskom súde v Trenčíne v konaní č. k. 4CoP/72/2014-936, porušené bolo.

3. Základné právo sťažovateľa 1. a sťažovateľa 2. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6. ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom v konaní 32P/ 171/2009 na Okresnom súde Trenčín v konaní (vzhľadom na obsah sťažnosti a prílohy správne má byť uznesením, pozn.) č. k. 32P/171/2009-883 zo dňa 03. 07. 2014 a na Krajskom súde v Trenčíne v konaní č. k. 4CoP/72/2014-936, 4CoP/73/2014 zo dňa 30. 09. 2014, porušené bolo.

4. Uznesenie Krajského súdu v Trenčíne, č. k. 4CoP/72/2014-936, 4CoP/73/2014 zo dňa 30. 09. 2014 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

5. Okresnému súde Trenčín v konaní 32P/171/2009 a Krajskému súde v Trenčíne v konaní 4CoP/72/2014-93 sa zakazuje pokračovať v porušovaní základného práva sťažovateľa 1. a sťažovateľa 2. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6. ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

6. *Sťažovateľovi 1. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 10.000,- € od Okresného súdu Trenčín.*

7. *Sťažovateľovi 1. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 10.000,- € od Krajského súdu v Trenčíne.*

8. *Sťažovateľovi 2. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 10.000,- € od Okresného súdu Trenčín.*

9. *Sťažovateľovi 2. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 10.000,- € od Krajského súdu v Trenčíne.*

10. *Sťažovateľom 1. a 2. sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia vo výške 284,08 € na účet advokátky JUDr. Ivety Kalinovej, Advokátska kancelária, Cukrová 14, 811 08 Bratislava. “*

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších prepisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez

ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov a skúmal, či nie sú dané dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktoré bránia jej prijatiu na ďalšie konanie.

O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti v zmysle judikatúry ústavného súdu ide vtedy, keď namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, alebo z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05).

Z petitu sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sa domáhajú vyslovenia porušenia svojich práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 dohovoru postupom okresného súdu a jeho uzneseniami č. k. 32 P 171/2009-883 z 3. júla 2014 a č. k. 32 P 171/2009-885 z 8. júla 2014 a postupom krajského súdu a jeho uznesením č. k. 4 CoP 72/2014-936, 4 CoP 73/2014 z 30. septembra 2014.

Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 41 ods. 1 ústavy manželstvo je jedinečný zväzok medzi mužom a ženou. Slovenská republika manželstvo všestranne chráni a napomáha jeho dobru. Manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona. Zaručuje sa osobitná ochrana detí a mladistvých.

Podľa čl. 41 ods. 4 ústavy starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

Podľa čl. 8 ods. 2 dohovoru štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti

účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

1. K namietanému porušeniu sťažovateľom 1 a sťažovateľom 2 označených článkov ústavy a dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 32 P 171/2009 a jeho uzneseniami z 3. júla 2014 a 8. júla 2014

Pokiaľ ide o namietané porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v súvislosti s konaním okresného súdu a jeho uzneseniami z 3. júla 2014 a 8. júla 2014, ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, obsahom ktorého je pravidlo, že sťažovateľ má právo domáhať sa ochrany základného práva pred ústavným súdom iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôže poskytnúť iný súd.

Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného

súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity svojej právomoci skúmal, či sú splnené podmienky konania pred ním o tej časti sťažnosti sťažovateľa 1 a sťažovateľa 2, ktorá smerovala voči napadnutému postupu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 32P 171/2009 a jeho uzneseniam z 3. júla 2014 a 8. júla 2014, a dospel k záveru, že vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy je vylúčená právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o sťažovateľom 1 a sťažovateľom 2 uplatnených námietkach porušenia označených článkov ústavy a dohovoru postupom okresného súdu a jeho označenými uzneseniami, pretože preskúmavanie jeho postupu je zverené krajskému súdu ako odvolaciemu súdu. Krajský súd vo veci o podaných odvolaniach sťažovateľa 1 rozhodol uznesením č. k. 4 CoP 72/2014-936, 4 CoP 73/2014 z 30. septembra 2014. Krajský súd ako súd odvolací bol súdom, ktorému patrí právomoc posúdiť, či odvolania sťažovateľa boli dôvodné, a rozhodnúť o nich.

Z tohto dôvodu musel ústavný súd odmietnuť tú časť sťažnosti sťažovateľa 1 a sťažovateľa 2, ktorá smerovala proti postupu okresného súdu a jeho uzneseniam z 3. júla 2014 a 8. júla 2014, pre nedostatok právomoci.

2. K namietanému porušeniu sťažovateľom 1 a sťažovateľom 2 označených článkov ústavy a dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 CoP 72/2014, 4 CoP 73/2014 a jeho uznesením z 30. septembra 2014

Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre zdôrazňuje, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Vychádzajúc zo svojho ústavného postavenia, ústavný súd v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať skutkové závery a právne názory všeobecného súdu vyjadrené v jeho rozhodnutiach. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia jeho relevantných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Pokiaľ ide o rozhodnutie krajského súdu o odvolaní proti uzneseniu okresného súdu č. k. 32 P 171/2009-883 z 3. júla 2014, argumentáciu sťažovateľov možno zhrnúť do týchto hlavných námietok

- krajský súd sa nevysporiadal so zaujatosťou Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín, ktorý vykonáva funkciu kolízneho opatrovníka sťažovateľa 2,
- pred vydaním uznesenia okresného súdu a uznesenia krajského súdu nebol sťažovateľ 2 vypočutý.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 4 CoP 72/2014-936, 4 CoP 73/2014 z 30. septembra 2014 vyplýva: „Pokiaľ sa týka v poradí prvého napadnutého uznesenia preskúmaním danej veci odvolací súd dospel k záveru, že súd prvého stupňa správne rozhodol, keď návrh otca na zmenu kolízneho opatrovníka zamietol. Z obsahu spisu nevyplýva, že by si kolízny opatrovník svoju funkciu neplnil riadne, so všetkou starostlivosťou, alebo by konal proti záujmom dieťaťa. Pokiaľ z odvolania otca vyplýva, že žiada zmenu kolízneho opatrovníka z dôvodu, že tento nevykonáva zastúpenie dieťaťa v jeho záujme, táto skutočnosť z obsahu

spisu doposiaľ nevyplýva. Pokiaľ otec poukazoval na tú skutočnosť, že je v súdnom spore s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín, keď podal voči tomuto úradu diskriminačnú žalobu aj odvolací súd v súlade s názorom súdu prvého stupňa má za to, že úrad práce, sociálnych vecí a rodiny je právnická osoba, ktorá je povinná v zmysle zák. č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele objektívne a nestranne hájiť záujmy dieťaťa, pristupovať k veci profesionálne.“

Ústavný súd vzal do úvahy obsah odôvodnenia uznesenia okresného súdu aj krajského súdu, vychádzajúc pritom zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok.

Okresný súd v uznesení č. k. 32 P 171/2009-883 z 3. júla 2014 okrem iného uviedol: „V danej veci má tunajší súd za to, že ustanovený opatrovník mal. dieťaťa Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín v konaní pred súdom o úpravu práv a povinností k mal. [REDAKOVANÉ] si plní funkciu kolízneho opatrovníka riadne a v záujme maloletého dieťaťa. Dôvodom pre zmenu kolízneho opatrovníka podľa názoru súdu nemôže byť ani skutočnosť, že maloletý [REDAKOVANÉ] a otec podal proti ÚPSVaR Trenčín, diskriminačné žaloby. ÚPSVaR je právnická osoba, ktorá vykonáva svoje zákonom stanovené povinnosti prostredníctvom pracovníkov. Ak by prišla do úvahy námietka zaujatosti pracovníka úradu z dôvodu osobnej zaujatosti a predpojatosti pracovníkov úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, je potrebné poukázať, že o námietke zaujatosti pracovníka úradu práce, sociálnych vecí a rodiny je oprávnený rozhodnúť orgán príslušný podľa § 12 ods. 1 zákona č. 71/1967. Keďže súd nezistil v zastupovaní maloletého ÚPSVaR Trenčín nedostatky, ktoré by odôvodňovali zmenu opatrovníka, návrh otca na zmenu kolízneho opatrovníka mal. [REDAKOVANÉ] zamietol.“

Sťažovateľmi uvádzané skutočnosti nijako v okolnostiach danej veci neindikujú také pochybenia v namietanom uznesení krajského súdu, resp. v jeho postupe, ktoré by mali

ústavnoprávny rozmer, teda ktoré by vytvárali priestor na možnosť vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

Ústavný súd zároveň podotýka, že k rozhodnutiu o návrhu sťažovateľa 1 na zmenu kolízneho opatrovníka v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 32 P 171/2009 nedošlo v rámci osobitného konania, ale o jeho návrhu bolo rozhodnuté v rámci konania vedeného pod sp. zn. 32 P 171/2009, ktoré nie je právoplatne skončené, a posudzovanie námietok sťažovateľov spočívajúcich v nespokojnosti s postupom kolízneho opatrovníka by bolo predčasné. Vzhľadom na to, že rozhodovanie o návrhu na zmenu kolízneho opatrovníka neprebiehало v rámci osobitného konania, ale v rámci konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 32 P 171/2009, nemožno prisvedčiť názoru sťažovateľov, že vydaním rozhodnutia o návrhu na zmenu kolízneho opatrovníka bez predchádzajúceho vypočutia sťažovateľa 2 došlo k porušeniu označených práv.

Vzhľadom na už uvedené skutočnosti ústavný súd konštatuje, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu, ktorým krajský súd potvrdil napadnuté rozhodnutie okresného súdu č. k. 32 P 171/2009-883 z 3. júla 2014, nevybočilo z medzí stanovených označenými článkami ústavy a dohovoru. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažnosť bolo potrebné v tejto časti odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Pokiaľ ide o rozhodnutie krajského súdu o odvolaní proti uzneseniu okresného súdu č. k. 32 P 171/2009-885 z 8. júla 2014, sťažovatelia v danom prípade v prvom rade namietajú porušenie svojich základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, ktoré má charakter predbežného opatrenia. Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že posúdenie podmienok na nariadenie predbežného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy). Preto sa ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) spravidla nepovažuje za oprávneného zasahovať do rozhodnutí o predbežných opatreniach, a to nielen preto, že nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, že ide o rozhodnutia, ktoré do práv

a povinností účastníkov konania nezasahujú konečným spôsobom (IV. ÚS 82/09). Ústavný súd posudzuje problematiku predbežných opatrení zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o nariadení predbežného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o predbežných opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (IV. ÚS 178/2010).

Argumentáciu sťažovateľov možno zhrnúť do týchto hlavných námietok:

- okresný súd a krajský súd sa odvolávajú na uznesenie okresného súdu č. k. 30 P 174/2010-37 zo 17. júna 2011 ako na *res iudicata*, pričom už týmto uznesením, ktorým bol upravený styk sťažovateľa 2 so sťažovateľom 1, boli porušené čl. 3 ods. 1 a čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa a na tento Dohovor o právach dieťaťa nadväzujúcich Všeobecných komentárov č. 10, 12 a 14,

- pred vydaním uznesenia okresného súdu a uznesenia krajského súdu nebol sťažovateľ 2 vypočutý.

V prvom rade ústavný súd uvádza, že sťažnosť sa v podstatnej časti zaoberá uznesením okresného súdu č. k. 30 P 174/2010-37 zo 17. júna 2011, a to z dôvodu, že podľa názoru sťažovateľov ide o uznesenie, „*na ktoré sa konajúce súdy odvolávajú res iudicate*“. Tejto argumentácii sťažovateľa nemožno prisvedčiť vzhľadom na to, že uvedené tvrdenie nevyplýva z priložených uznesení okresného súdu a krajského súdu, preto je sťažnosť sťažovateľov v tejto časti zmätočná a nepreskúmateľná, a teda zjavne neopodstatnená.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 4 CoP 72/2014-936, 4 CoP 73/2014 z 30. septembra 2014 ústavný súd zistil, že tento potvrdil uznesenie okresného súdu č. k. 32 P 171/2009-885 z 8. júla 2014 z toho dôvodu, že okresný súd sa v prvom rade zaoberal procesnými podmienkami konania, ktoré aj správne vyhodnotil a konanie zastavil z dôvodu prekážky veci rozsúdenej.

Krajský súd v označenom uznesení okrem iného konštatoval: „I keď rozhodnutie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia nie je rozhodnutím vo veci samej, má pre osoby dotknuté týmto súdnym rozhodnutím závažné dôsledky. V záujme ich právnej istoty zákon predchádza tomu, aby – v tej istej veci /pre účely tohto stanoviska to znamená o tom istom návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, podanom rovnakým účastníkom konania za nezmenených skutkových okolnosti/ - bolo predbežné opatrenie nariadené niekoľkokrát, alebo aby o tom istom návrhu boli vydané rozdielne /protichodné/ rozhodnutia. Tento účel zabezpečuje Občiansky súdny poriadok negatívnou podmienkou konania - požiadavkou, aby rozhodnutiu nebránila prekážka veci začatej v zmysle § 83 O. s. p., alebo právoplatne rozhodnutej v zmysle § 159 ods. 3 O. s. p. Pokiaľ ale po vydaní už nariadeného predbežného opatrenia dôjde k zmene pomerov /k zmene skutkových okolností významných pre rozhodnutie/, nezakladá už právoplatné rozhodnutie zamietajúce návrh na nariadenie predbežného opatrenia prekážku veci rozhodnutej /§ 159 ods. 3 O. s. p./, a súd môže rozhodnúť o novom návrhu na nariadenie predbežného opatrenia.

Preskúmaním napadnutého uznesenia odvolací súd zistil že súd prvého stupňa sa zaoberal procesnými podmienkami konania, ktoré aj správne vyhodnotil. Súd prvého stupňa konanie zastavil z dôvodu prekážky veci rozsúdenej, ktorú predstavuje rozhodnutie v konaní vedenom na Okresnom súde Trenčín č. k. 32P/171/2009-764 zo dňa 11. 09. 2013 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17CoP/128/2013-806 zo dňa 13. 11. 2013.

Citovaným uznesením bol zamietnutý návrh otca na nariadenie predbežného opatrenia, ktorým sa otec domáhal úpravy styku s mal. [REDACTED] každý párný týždeň do nasledujúceho pondelka v nepárnom týždni. V predmetnom konaní otec žiada nariadiť predbežné opatrenie, ktorým by súd rozhodol o úprave jeho styku s mal. [REDACTED].

Návrh na nariadenie predbežného opatrenia je založený na totožnom skutkovom stave, ako bol vo vyššie citovanom konaní o nariadenie predbežného opatrenia, otec navrhoval totožnú úpravu styku s mal. [REDACTED]. Odvolací súd na základe uvedeného má za to, že súd prvého stupňa založil svoje rozhodnutie na správnom právnom posúdení, keďže správne rozhodol o zastavení konania pre prekážku veci rozsúdenej. Na vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia preto námietky otca uvádzané v odvolaní nemajú žiaden vplyv.“

Ústavný súd vzal do úvahy obsah odôvodnenia uznesenia okresného súdu aj krajského súdu, vychádzajúc pritom zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok.

Okresný súd v uznesení č. k. 32 P 171/2009-885 z 8. júla 2014 uviedol okrem iného: „Dňa 24. 02. 2014 sa otec návrhom podaným na súd prvého stupňa domáhal, aby súd predbežným opatrením rozhodol, že otec mal. [REDAKOVANÉ] má právo stýkať sa s maloletým [REDAKOVANÉ] každý párny týždeň od pondelka do nasledujúceho pondelka v nepárnom týždni s tým, že matka je povinná dieťa na stretnutie s otcom riadne pripraviť a odovzdať ho otcovi pred jej bytom. Okresný súd Trenčín svojim uznesením č. k. 32P/171/2009-842 zo dňa 20. 03. 2014 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne konanie č. k. 17CoP/49120I 4-864 zo dňa 14. 05. 2014 toto konanie zastavil. Dňa 11. 06. 2014 podal otec opätovne návrh na nariadenie predbežného opatrenia s rovnakým petitom ako v návrhu zo dňa 24. 02. 2014 a opäť sa domáha, aby súd upravil jeho styk s mal. [REDAKOVANÉ] tak, že otec mal. [REDAKOVANÉ] by mal mať právo stýkať sa s maloletým [REDAKOVANÉ] každý párny týždeň od pondelka do nasledujúceho pondelka v nepárnom týždni s tým, že matka je povinná dieťa na stretnutie s otcom riadne pripraviť a odovzdať ho otcovi pred jej bytom.

Podľa § 103 O. s. p., kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania).

Podľa § 104 ods. 1 veta prvá O. s. p., len čo sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať znova.

Podľa názoru súdu nedošlo v danej veci k zmene skutkových okolností a preto sú dané dôvody, aby súd zamietol návrh otca na nariadenie predbežného opatrenia, lebo dôvody, ktoré otec uvádza vo svojom návrhu naďalej tvoria prekážku veci právoplatne rozhodnutej (§ 159 ods. 3 O. s. p.)...

Ako vyplýva z citovaných zákonných ustanovení zákon, v záujme zachovania právnej istoty účastníkov konania, predchádza tomu, aby v tej istej veci bolo rozhodnuté niekoľkokrát, alebo aby o tom istom návrhu boli vydané rozdielne rozhodnutia. Len čo sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa o tej istej veci rozhodovať opätovne. Toto však platí len vtedy, ak je daná totožnosť veci tým istým právnym nárokom a tým istým právnym dôvodom vyplývajúcim z totožného skutkového stavu. V danom prípade otec dieťaťa svoj návrh na nariadenie predbežného opatrenia podal (minimálne viac ako 11x).“

Prekážka právoplatne rozhodnutej veci je v súlade s ustálenou súdnou praxou daná totožnosťou nároku, totožnosťou predmetu konania a totožnosťou osôb, pričom o tom istom predmete konania možno hovoriť len v prípade, že tvrdený totožný nárok vyplýva z rovnakých skutkových tvrdení, na základe ktorých bol uplatnený.

Po vyhodnotení návrhu na nariadenie predbežného opatrenia ako totožného s predchádzajúcimi návrhmi na nariadenie predbežných opatrení v zmysle totožnosti veci danej tým istým právnym nárokom a tým istým dôvodom vyplývajúcim z totožného skutkového stavu nemožno považovať namietané rozhodnutie krajského súdu za svojvoľné, a teda nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným.

Napadnuté rozhodnutie krajského súdu ani postup, ktorý mu predchádzal, nie je podľa názoru ústavného súdu prejavom interpretačnej alebo aplikačnej svojvôle a sťažovatelia v sťažnosti neuviedli takú argumentáciu vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu krajského súdu alebo k jeho postupu, ktorá by bola spôsobilá vyvolať pochybnosť o neudržateľnosti napadnutého rozhodnutia z ústavného hľadiska.

Ústavný súd tiež poukazuje na to, že krajský súd napadnutým rozhodnutím, resp. svojím postupom, sťažovateľom neodoprel spravodlivosť, a skutočnosť, že ich názor sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažnosť bolo potrebné odmietnuť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľov v nej obsiahnutými.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júna 2015